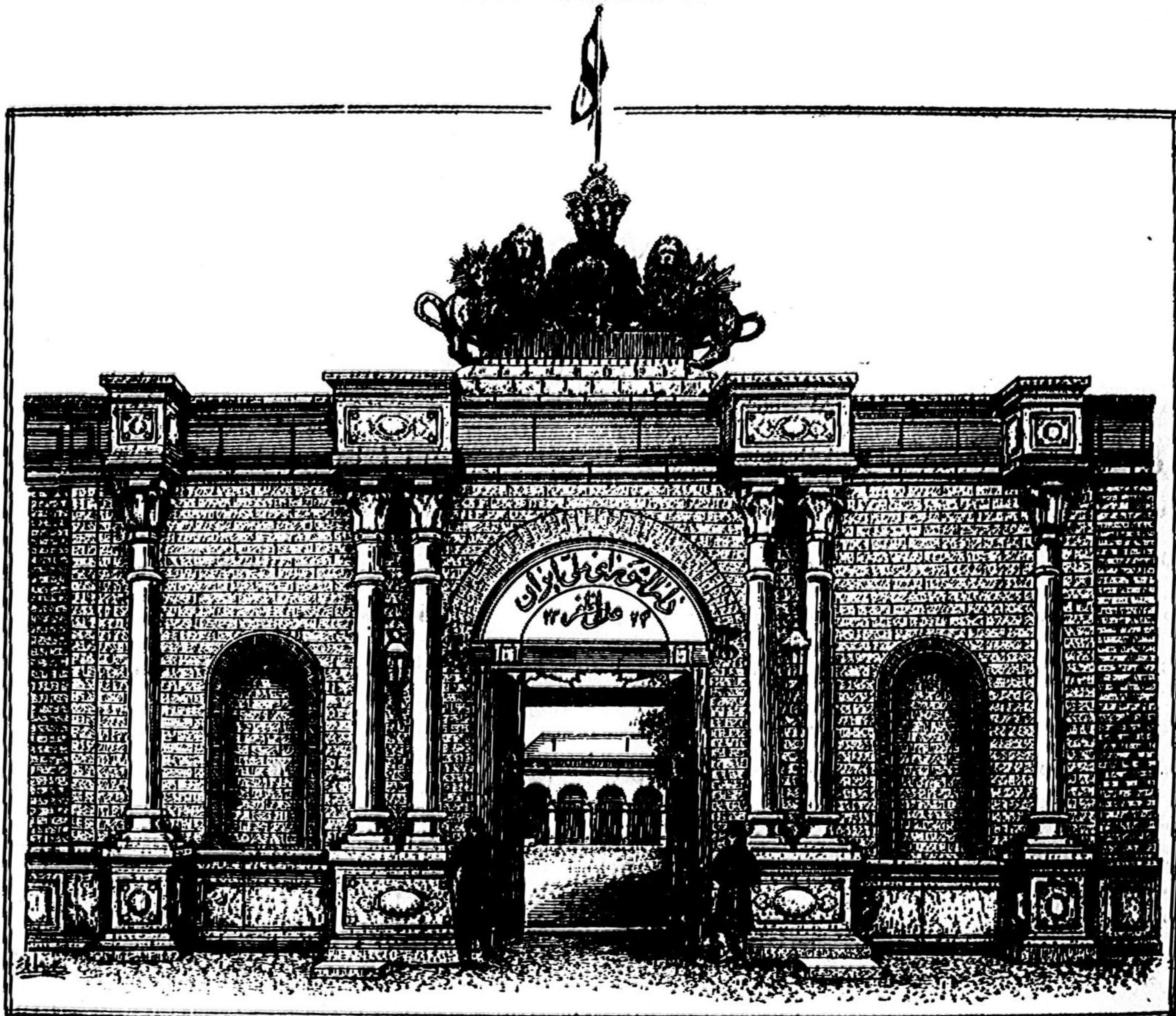

<p>جلسه ۹۹</p>	<h1>مذاکرات مجلس</h1>	<p>شماره شصت و پنجم</p>
<p>تاریخ تأسیس آذر ۱۳۰۵ جلسه شنبه ۱۶ اردیبهشت ماه ۱۳۰۶ مطابق ۵ ذیقعده الحرام ۱۳۴۵</p>	<p>مندرجات فقط شامل مذاکرات مشروح جلسات مجلس شورای ملی خواهد بود پس از ختم هر جلسه کلیه مذاکرات در یک شماره منتشر میشود. مطبعة مجلس</p>	<p>قیمه اشتراك داخله ایران سالانه ده تومان خارجه « دوازده تومان قیمه تک شماره یک قران</p>

فهرست مندرجات

شماره	عنوان	از صفحه	الی صفحه
۱	سؤال آقای آقاسید یعقوب و آقای روحی از وزارت فواید عامه راجع به کارخانه سخت سازی و جواب آقای معاون وزارت فواید عامه	۱۳۱۴	۱۳۱۷
۲	سؤال آقای آقاسید یعقوب راجع به راههای فرعی شیراز	۱۳۱۷	۱۳۱۹
۳	اخبار کمیسیون عرایض و مرخصی راجع بمرخصی آقایان عراقی - حاج میرزا حبیب اللہ امین	۱۳۱۹	۱۳۱۹
۴	مذکره وشور در اطراف خبر کمیسیون بودجه راجع باضافات وزارت پست و تلگراف	۱۳۲۰	۱۳۲۶

مذاکرات مجلس

دوره ششم تقنینیه

صورت مشروح مجلس شنبه ۱۶ اردیبهشت ماه ۱۳۰۶ مطابق ۵ ذیقعده ۱۳۴۵

جلسه ۹۹

غائبین با اجازه جلسه قبل
 آقایان : میرزا حسینخان موقر - نظام مافی - سید
 ابراهیم ضیاء - حشمتی - عطاء الله خان پالیزی - عباس
 میرزا - نوبخت - ملک ایرج میرزا - فرزند - مخبر

(مجلس سه ساعت قبل از ظهر ریاست
 آقای پیرنیا تشکیل گردید)
 (صورت مجلس پنجشنبه چهاردم
 اردیبهشت را آقای بنی سلیمان قرائت نمودند)

فرهنگد - میرزا محمد تقی بهار - احتشام زاده کنج بخش - فرشی .

غائبین بی اجازه جلسه قبل

آقایان : حاج میرزا حبیب الله امین - علی خان اعظمی - محمد آخوند - حاج حسن آقا ملک - حاج غلامحسین ملک -

دبیر آمدگان با اجازه جلسه قبل

آقایان : ملک مدنی - خطیبی - میرزا ابراهیم خان قوام - بهبهانی - ثقة الاسلامی -

دبیر آمدگان بی اجازه جلسه قبل

آقایان : میرزا حسنخان وثوق - نقی زاده -

رئیس - آقای جلالی

جلالی - بنده خواستم عرض کنم آقای امینالتجار با اجازه رفته اند به اصفهان و عربضه ایشان هم آمده است به کمیسیون عریض و از طرف کمیسیون هم آمده است به مجلس باید امر بفرمائید قرائت شود .

رئیس - امروز قرائت میشود .

رئیس - نسبت بصورت مجلس دیگر ایرادی نیست ؟ (گفته شد خیر)

جمعی از نمایندگان - دستور

رئیس - صورت مجلس تصویب شد . آقای معاون وزارت فوائد عامه برای جواب بعضی سؤالات حاضرند آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - حالاندره در اصل موضوع کنتراتیهای وزارت فوائد عامه وارد نمیشود چون علیحده سؤال کرده ام و کان میکنم آخرش آن سؤال به جنک بکشد هر چه هم میشود . بشود . فعلاً عرض میکنم از قرار اطلاعیکه به بنده داده اند علی قلیخان نامی در ده سال پیش از این آمده است به اجازه دولت يك اسبان تهیه کرده است و وارد مملکت نموده برای سمینت سازی و يك اظامنامه برای آن مرتب کرده است که اگر موفق شود به موقع عمل

محترم سراغ داشته باشند چند نفری استخدام شده اند که لیاقت و استحقاق نداشته اند ممکن است تحقیقات خودشان را بکنند و اطلاع بدهند اگر معلوم شد همان طور است که نماینده محترم فرموده اند آن اشخاص خارج خواهند شد و بجای آنها دولت مستخدم فنی خواهد آورد . راجع به سمینت سازی در تاریخ ۱۳۳۴ يك قرار دادی بعنوان امتیاز انحصاری وزارت فوائد عامه با علیقلیخان مهندس الدوله منعقد کرده است که در اینجا امتیاز انحصاری باو بدهند که او کارخانه وارد کند و مشغول کار بشود و بالاخره راجع باین قسمت مهم که در قسمت تعمیرات و کلیه ابنیه که در آتیه ساخته خواهد شد و فوق العاده مؤثر است يك ترتیبی با او داده شود ولی امتیاز مزبور البته چون بتصویب مجلس رسیده بود بموقع اجرا گذارده نشد و در آن اوقات بمجلس هم نیامد و شاید بعضی ها میگفته اند که انحصاری نباشد و آزاد باشد بهتر است که هر کس میخواهد بتواند بسازد و بالاخره این مسئله همینطور ماند تا این اواخر که تقاضا کننده های زیاد پیدا کرد و خود علیقلی خان هم مراجعه کرد و اظهار کرد شما بامن يك قراردادی بسته اید یا این قرار داد را ببرید بمجلس یا این اجازه را بمن بدهید و من حالا اساس این مسئله را خدمتشان عرض میکنم اول کسیکه این پیشنهاد را کرده است علیقلیخان مهندس الدوله بوده است بعد از ایشان الکساندر خان طومانیان است بعد از آن شرکت ایران و آلمان این تقاضا را کرده است که این شرکت در آلمان تشکیل شده و از آنجا يك مراسله نوشته اند و فرستاده اند که ما حاضریم باین ترتیبی این امتیاز را بگیریم . بعد از آنها حاج رحیم آقا انجادیه این تقاضا را کرده است و در آخر شرکت وانگهو این تقاضا را کرده است ولی بموجب آن قرار دادی که وزارت فوائد عامه با علیقلی خان بسته بود مهندس الدوله يك کارخانه هائی وارد کرد ولی چون از بکطرف اطمینان

نداشت که آخر کار چیست و از بکطرف هم نمیتوانست جلب سرمایه بکنند این بود که بک کار های عملی نکرد در این بین يك اشخاص دیگری آمدند تقاضا کردند . وزارت فوائد عامه برای اینکه اساساً این مسئله را روشن کنند که باید این کار را کرد یا نه به متخصصین آلمانی و فرانسوی که دارد مراجعه کرد و نظریه آنها را خواست که نظریه شما راجع به این امتیاز چیست؟ روی هم رفته نظریه آنها هم مساعد بود . مخصوصاً نسبت به آن پیشنهادی که شرکت آلمان و ایران کرده بودند و گفتند ممکن است با يك شرایطی به آنها داد و ما هم منتظریم که پیشنهاد های شرکت های دیگر هم برسد و در عین حال فراموش نکرده ایم که مطابق دوسیه و آن قراردادی که وزارت فوائد عامه با علیقلیخان بسته و امتیاز نامه که هنوز به مجلس نیامده و دولت وعده کرده بود بیاورد در درجه اول علیقلی خان مهندس الدوله آمده است و تقاضا کرده است و ما منتظریم که شرکت آلمانی هم پیشنهاد های خودش را بدهد و البته علیقلیخان که بکنفر ایرانی است و آمده است دست به يك کاری زده است ما نخواهیم گذارد که او صدمه بخورد و بالاخره مأیوس بشود و ما رعایت تقدم او را خواهیم کرد ولی البته آقایان هم باید مجال بدهند که اطلاعات وزارت فوائد عامه در این خصوص تکمیل شود و البته لایحه این کار را هم وزارت خانه در موقع تقدیم مجلس شورای ملی خواهد کرد .

رئیس - آقای روحی

آقا سید یعقوب - بنده سؤال را تمام نکرده بودم .

رئیس - باز نوبتتان میرسد .

آقا سید یعقوب - بسیار خوب . البته روح مقدم بر جسم است .

روحی - البته آقای معاون وزارت فوائد عامه تصدیق میفرمایند که ایجاد کارخانه سمینت سازی در مملکت یکی از چیز های اساسی و باعث آبادی مملکت

است. اگر ما کارخانه سمنت سازی داشتیم از این خاک و خل های خیابان ها و از این امراض مسریه که چقدر زیاد است جلوگیری میشد و این همه آب پاشی های بی مورد در خیابانها که با پراز لجن است. با پراز خاک دیگر احتیاج پیدا نمیشد گذشته از آن از نظر ساختمان ملاحظه بفرمائید اگر سمنت باشد صدی هشتاد در موقع باران خانها چکه نمیکند. اینهمه بنائی که مردم میکنند در ظرف سه سال هدر نمیرود که هر روز تعمیر کنند از اینهم گذشته در اینموقع که ما میخواهیم راه آهن بکشیم. راه آهن بدون کارخانه سمنت سازی چطور میشود؟ بدون اینکار متمتع و محال است بجهت اینکه پل هائی که ما باید درست کنیم که راه آهن از روی آنها عبور کند ساخته نمیشود. از آنطرف راجع به لوله کشی الان چندی است بنده میشنوم که آقای رئیس الوزراء امر کرده اند کمیسیونهائی در بلدیة تشکیل شود برای لوله کشی مجاری آب شهر و اگر ما امروز کارخانه سمنت سازی داشته باشیم احتیاج به لوله کشی به این گران نداریم با سمنت لوله میسازند و ممکن است حفظ الصحة کامل عمومی را فراهم کنیم. با اینکه تا کنون چند نفر تقاضا داده اند (بنده نمیدانم علیقلیخان مهندس الدوله هم تقاضا داده است) شنیدم يك کارخانه مهم معتبر آلمان از وزارت فوائد عامه تقاضا کرده است که به اسهل وجوه سمنت را در اینجا فراهم کند و مناسب هم بفروشد با وجود این تا کنون از طرف وزارت فوائد عامه جواب مثبتی داده نشده است. البته اتباع داخله اگر وسائل داشته باشند مقدم خواهند بود ولی بالاخره در چیزهائی که ما نداریم میتوانیم به مردمان خارجی هم که کاسب باشند نه سیاست باف مراجعه کنیم که بیایند در مملکت ایجاد کارخانه بکنند ولی برای کسب و تجارت نه برای سیاست. بنده میخواستم از آقای معاون وزارت فوائد عامه سؤال کنم که این يك کار مهمی است (حالا دولت خرج های با مورد با بيمورد. با جهة یا بی جهة میکند

و يك کارخانه سمنت سازی درست نمیکند به آن کار ندارم و آن يك امری است علیحده) ولی حالا که يك عده حاضر شده اند و دست بطرف ما دراز کرده اند باید ببینیم کدام يك از این دستها قابل تر و لایق تر هستند آنها را اجازه بدهیم هر چه زود تر شروع به سمنت سازی نمایند و ما را از این خاک و کثافت شهر نجات بدهند و بالاخره ما با این ترتیب و این يك و پوز و صورت چطور میتوانیم در مقابل دنیا عرض اندام کنیم چطور يك ملتى می تواند بگوید نه من متمدّم و میخواهم زنجیر اسارت را پاره کنم و حال آنکه خیابانهایش این طور بر لجن و در مجرای آبش این طور کثافتات که در افریقا هم یافت نمیشود باشد. حقیقۀاً تعجب آور است. بنده استدعا می کنم هر چه زود تر آقای معاون وزارت فوائد عامه این قسمت را در نظر بگیرند. اگر مجلس باید اجازه بدهد زود تر لایحه اش را بمجلس بیاورند و اگر هم خود وزارت فوائد عامه اختیار دارد از نظر بی طرفی هر کدام لایق تر و سهل القبول تر هستند به آن واگذار نماید و ما را از این وضعیت خراب نجات دهند

معاون وزارت فوائد عامه - در این قسمت بنده در جواب نماینده محترم آقای آقا سید یعقوب عرض کردم فرمایشانی که آقای روحی فرمودند صحیح است ولی يك قسمت را ایشان فرمودند به شرکت آلمان جواب داده نشده است در صورتیکه اینطور نیست از طرف وزارت فوائد عامه به آن شرکت آلمانی نوشته شد که اگر پیشنهاد و نظریاتی دارید بفرستید ولی تا کنون جوابی نداده اند و البته يك چندی وقت لازم است که آن پیشنهاد هائی که تقدم دارد و بصره نزدیکتر است و نشوبق میکند عناصر داخلی را بموقع اجرا بگذاریم.

روحی - معلوم شد عریاض بنده يك سوء تفاهمی تولید کرده است. بنده اصولاً با کاغذ بازی در وزارتخانهها مخالفم و عقیده ندارم. چند نفر آمده اند تقاضای ایجاد کارخانه سمنت سازی کرده اند وزارت فوائد عامه در

کترین وقتی دقت کند هر کدام بهتر است اگر به مجلس می آورند بیاورند و اگر هم خودشان اجازه میدهند بدهند. بنده قصدی جز ایجاد کارخانه سمنت سازی ندارم. و بنده با جنبۀ ادبی که در معاون محترم وزارت فوائد عامه سراغ دارم نمنا دارم هر چه زود تر در این کار اقدام بفرمایند که لااقل تا سه ماه دیگر کارخانه سمنت سازی در این مملکت ایجاد شود.

معاون وزارت فوائد عامه - این جا باز نماینده محترم بی لطفی فرمودند ما چه میتوانیم بکنیم؟ يك شرکتي يك پیشنهادی میدهد و يك تقاضائی میکند ما چه باید بکنیم ناچاریم بنویسیم آقا نظریات و پیشنهادات خودت را بفرست. جز این راه دیگری نداریم.

رئیس - آقای امیر اسدالله خان

امیر اسدالله خان - سؤال بنده از وزارت فوائد عامه راجع به راه کاشان بود و حقیقۀاً خیلی متأسف بودم که چرا وزارت فوائد عامه با اینکه اغلب طرق و شوارع را مشغول تسطیح شده راه کاشان را به تاخیر انداخته و يك شهر صنعتی را مثل کاشان از داشتن راه محروم داشته و چون جواب بنده در شد بنده به دوائر مربوطه مراجعه کردم و معلوم شد که وزارت فوائد عامه در نظر دارد که راه کاشان را به اندازه که بود چه امسال اجازه میدهد تسطیح کند به این جهت بنده سؤال خودم را پس میگیرم و نمنا دارم که دقت بفرمایند و زود تر این راه را تسطیح بفرمایند.

معاون وزارت فوائد عامه - بنده دیگر موقعی برای جواب نمی بینم چون سؤال خود را مسترد کردند

رئیس - آقای عدل

میرزا یوسفخان (عدل) - سؤال بنده راجع بقانون اوزان و مقادیر است. آقای رهنا خودشان در مجلس شریف داشتند که قانون اوزان و مقیاسها بچه عجله و تأکیدی گذشت و آن يك مدتی دارد. گرچه آن مدت

هنوز تمام نشده ولی تقریباً نزدیک است که موقع اعلانش برسد. بنده خواستم به بینم وزارت فوائد عامه چه نظری در این باب اتخاذ کرده و در ماده هفتم آن قانون که میگوید دولت باید نظامنامه تهیه کند آیا حاضر شده است یا خیر؟ و راجع به تهیه اوزان چه اقدامی فرموداند؟ معاون وزارت فوائد عامه - در این قسمت بنده خیلی میل داشتم که بعد از این توضیح نماینده محترم سؤال خودشان را از وزارت مالیه بفرمایند. وزارت فوائد عامه اقدامات خودش را کرده است و باید وزنه ها تهیه شود البته تهیه وزنه ها هم پول میخواهد پول هم مربوط به وزارت مالیه است خوب است این سؤال را از وزارت مالیه بکنند.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب راجع به شیراز به بوشهر سؤال داشتید؟ بفرمائید.

آقا سید یعقوب - اجازه میفرمائید؟ بنده در آن سؤال اولم يك توضیحی داشتم فرمودند موقت میرسد حالا قبل از اینکه سؤال را بکنم توضیحاً عرض میکنم که برای این امتیاز ایران مقدم است و تا ایرانی هست ما ابتدا به بکنفر دیگر نخواهیم داد و قطع نظر از آن شما يك اجازه در ده سال پیش بکنفر بدبخت داده اید شما چرا لایحه اش را نمی آورید این راجع به سمنت اما آمدم در مسئله راه بنده مکرر در این مجلس عرض کرده ام هیئت دولتهائی اینجا آمده اند و مکرر عرض کرده ام که (اگر بکنفردی بالحن شدید عرض می کنم استیضاح نیست سؤال است) کمتر توجه دولتها بجنوب است. دلیل هم دارم، هزار دلیل، نسبت بصحیه نسبت بمعارف، نسبت بطرق و شوارع، نسبت به تشکیلات بلدیة نسبت بنظمیه، و تمام تشکیلاتی که ما در شمال می بینیم شاید نصف یا ثلث آنرا در جنوب نمی بینیم. نه اینکه بوزارت فوائد عامه تنها عرض کنم بلکه نسبت بنام وزارتخانهها عرض میکنم. جنوب و شمال در نظر ما علی السویه است موطن من هم مازندران است هم شیراز. بواسطۀ

اینکه همه جای ایران یکی است. این از نقطه نظر رقابت نیست. بنده عرض میکنم صد و چهل سال در دوره سلاطین قاجاریه پشت کرده بودند بجنوب و رو کرده بودند به شمال. بنده استدعا می کنم دولت در وسط به ایستد و منافع مرکز را نسبت به شمال و جنوب علی السویه قسمت کند. راجع به راه ها که ملاحظه میفرمائید. حالا با اینکه امیدواری هست که در طرف شمال راه ها تمام شده باشد آیا در نظر گرفته اند که راه های فرعی را هم در طرف جنوب احداث کنند راه از شیراز به بوشهر را با آن خرابی که داشت گویا فی الجمله درست کرده اند ولی شعب و راه های فرعی دارد که باید برود به ممسنی و جنس هائیکه در ممسنی هست باید وارد شود در صحرای دشتستان و کازرون و همینطور جنسهای گرم سیری آنجا باید برود به بیلاق چون جنس های گرم سیری دشتی و دشتستان باید برود به سرحد و مال سرحد باید برود آنجا. یکی از راههایی که خیلی طرف احتیاج است راه بهبهان است. بهبهان یکی از شهر های معظم ایران است و ابداً راه ندارد همان راه هائی که از زمان حضرت آدم مالهاشان حرکت میکرد بهمان حال باقی مانده است. یکی راه بیضا است یکی راه ارسنجان است. اینها ولایات فارس هستند. بیست و یک حکومت نشین در فارس هست و دولت هیچ راه های فرعی آنجا را در نظر نگرفته است. یک راه اصلی از شیراز به بوشهر است که فقط آراه را در نظر گرفته اند. حالا که از راه آهن محرومند خوب است دولت این راه های فرعی را در نظر بگیرد که بتوانند به راحتی اجناس خود را حمل و نقل نمایند. این بود که خواستم عرض کنم که غیر از راه های اصلی که محتاج الیه برای سیاست است آیا راه های فرعی را که برای اقتصاد یک مشت اهالی لازم است در نظر گرفته اند یا خیر و اقدامی راجع به آنجا ها خواهند نمود یا خیر؟ حالا باز نفرمائید که راه

شیراز به بوشهر را که در شبکه می رود درست کرده ام مقصود بنده راه های فرعی است که بجهت حمل و نقل رعایا و بیچاره ها است. آیا آنجا ها را در نظر گرفته اند بسازند یا خیر؟

معاون وزارت فوائد عامه - اولاً راجع به قسمت فرمایشات اول آقای آقا سید یعقوب که کلیتاً راجع به راه های جنوب بود بنده گمان میکنم که دولت نسبت به تمام نقاط مملکت یک نظر واحد دارد و بالاخره این طور نیست که نسبت به جنوب یک نظری داشته باشد و نسبت به شمال یک نظر دیگر و بعقیده بنده اساساً طرح این مسئله خوب نیست...

کازرونی - راجع به جنوب اینطور نیست.

معاون وزارت فوائد عامه - آقای کازرونی نماینده محترم ممکن است با تکمیل اطلاعات خود شانس بعد فرمایشاتشان را بفرمایند بنده هم عرایضم را عرض خواهم کرد اساس این مطلب مربوط به این است که اگر آقای کازرونی قدری تأمل بفرمایند و کسب اطلاع بکنند عرایض بنده را تصدیق خواهند کرد. در همین سال جاری دولت دویست هزار تومان برای راه بوشهر و شیراز تصویب کرده است که این راه را بسازد. این لایحه هم در ضمن لوایح اضافی خواهد آمد به مجلس و آنوقت آقای کازرونی تصدیق خواهند فرمود که این اظهار حرارتها تقریباً مورد ندارد. برای سال آینده دویست هزار تومان از منابع اضافی که در بودجه پیدا شده است اختصاص داده شده است برای جنوب همین راه بوشهر و شیراز که راه بسیار مهمی است دولت تصویب کرده که آن راه را بسازد و یک راه خوبی درست بکند همینطوری که چندین مرتبه نماینده های دولت اینجا وعده کرده اند که راه ساخته شود ساخته خواهد شد. این راه فعلی که حمل و نقل میشود از طهران به بوشهر البته راه خیلی بدی است زیرا راه سازی نشده است فقط یک قسمت از تعمیراتی است که در آنجا شده و بنده آن را پورنی را که گرفته ام اگر آقایان میل دارند

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده مخالف نیستم اما این چیزی را که در اینجا نوشته شده خوبست آقای مخبر بیان کنند که نظر چه چیز است. یعنی چه؟ یعنی این که سه ماه مرخصی دارد دو ماه استفاده حقوق میکنند؟ نظر این است یا نظر این است که دو ماه مرخصی دارند سه ماه استفاده حقوق بکنند؟ گذشته از این لایحه کمیسیون عرایض در واقع لایحه قانون است ترتیب را نفهمیدم خوب است آقای مخبر بیان کنند که نظر چیست رئیس - مقصود این است که روز حرکت از حالا

تا سه ماه دیگر بیشتر نباشد. آقای حاج آقا رضا رفیع حاج آقا رضا رفیع - بنده پیشنهاد میکنم که سه ماه مرخصی داده شود. ایشان هم سه ماه خواسته اند دو ماه اجازه داده شده.

رئیس - تقاضای ایشان برای دو ماه بوده است کمیسیون گفته است این دو ماه مرخصی را میدهم بشرط این که در ظرف سه ماه از این مرخصی استفاده کنند. آقایانیکه مرخصی دو ماهه آقای عراقی را تصویب میکنند قیام فرمائید

(عده کثیری برخاستند)

رئیس - تصویب شد. خبر راجع به حاج میرزا حبیب الله امین قرائت میشود

(بشرح ذیل قرائت شد)

آقای حاج میرزا حبیب الله امین نماینده محترم برای مسافرت باصفهان از تاریخ یازدهم اردی بهشت لغابت هفدهم تقاضای بکهنه مرخصی نموده کمیسیون تقاضای ایشان را تصویب و خبر آن را مجلس تقدیم میدارد.

رئیس - آقایانیکه مرخصی یک هفته آقای امین را تصویب می کنند قیام فرمایند.

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. راجع بدستور چند فقره

برایشان میخواهم که چند کیلو متر است و چقدر است و در چه حال است. ولی نظر باینکه بودجه پست و تلگراف هم حاضر است و آقای کفیل محترم هم حاضر هستند مختصراً عرض میکنم. راجع به موضوع راه اصلی و راه های فرعی اولاً راه اصلی مقدم است زیرا راه اصلی بواسطه خطوط تجارنی و حمل و نقل و از نقطه نظر اقتصادی میتواند باطهران حمل و نقلش را مرتب کند تا مالالتجاره اساساً هم از طهران و هم از آنجا راحت برود و بیاید بعد از آن البته راه های فرعی است: راه های فرعی البته مثل راه های اصلی و بطور شوسه خوب نخواهد بود. البته برای آن ها هم مخارج منظور است ولی قسمت اول که دویست هزار تومان است برای آن راه کاملاً نظر آقای آقا سید یعقوب و سایر نمایندگان را تأمین میکند و گمان می کنم برای همین هفته یا هفته دیگر آن لایحه اضافی که میاید دویست هزار تومان را برای راه شیراز و بوشهر به بینید و معتقد بشوید که دولت نظر واحدی نسبت به تمام مملکت دارد

رئیس - آقای امیرزا عبدالحسین هم سئوالی داشتند مستحضرشان کرده اید یا خیر؟

میرزا عبدالحسین - راجع براه است اجازه میفرمائید؟

رئیس - قبلاً باید اطلاع دهید تا بتوانند جواب دهند. چند فقره خبر کمیسیون مرخصی است که قرائت میشود.

(خبر کمیسیون عرایض و مرخصی راجع بمرخصی آقای عراقی بشرح ذیل قرائت شد)

آقای عراقی نماینده محترم برای مسافرت بعراق تقاضای دو ماه مرخصی از روز حرکت نموده اند کمیسیون تقاضای ایشان را تصویب و خبر آنرا مجلس شوری ملی تقدیم میدارد و ضمناً تذکر میدهد که نماینده محترم از تاریخ تصویب لغابت سه ماه حق استفاده از دو ماه مرخصی خود خواهند داشت.

پیشنهاد رسیده است یکی راجع بفروش خالصجات است (بعضی از نمایندگان - صحیح است) یکی راجع بشهریه فرخ خان است . آقای یاسائی

یاسائی - بنده با اینکه فروش خالصجات جزو دستور شود مخالفم پیشنهاد کننده توضیح بدهد تا بنده عرص کنم رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی

حاج میرزا مرتضی - عرض کنم از لوازم تأسیس بانک تقریباً يك قسمتش فروش خالصجات است . یکی فروش خالصجات و یکی هم فروش جواهرات و ما با يك شوق و شعفی این رأی را دادیم برای اینکه بانک تأسیس شود ولی ناخالصجات فروخته نشود نمیشود این بانک را تأسیس کرد و لوازم آن این است که خالصجات فروخته شود یعنی لایحه آن آن بیاید و زودتر بگذرد تا زودتر تکلیف تأسیس بانک معلوم شود بنده از این نقطه نظر بود که تقاضا کردم لایحه فروش خالصجات در دستور مقدم باشد و تکلیف آن معلوم بشود حالا اگر آقایان نظری دارند بفرمایند رئیس - آقای شیروانی

شیروانی - عرض کنم از يك طرف وقتی که بودجه ها با يك دوازدهم به مجلس میآید آقایان تعرض میکنند که چرا بودجه کل مملکتی را کمیسیون تنظیم نمیکند و زودتر بودجه تفصیلی به مجلس نیاید . از طرفی وقتی که ما میخواهیم ضمیمه بودجه ۱۳۰۶ را تهیه کنیم آقایان هر روز يك چیز را جلوی اندازند و بالاخره تا این لوائح اضافی در مجلس شورای ملی بتصویب نرسد نمیتوانیم داخل در بودجه بشویم حالا دیگر خود آقایان میدانند .

معاون وزارت فواید عامه - بنده هم همین عرض را میخواستم بکنم حقیقه با علاقه که نمایندگان به گذشتن اصل بودجه دارند بایستی کمک بکنند که این اضافات زودتر بگذرد تا بودجه کل به مجلس بیاید و آن مذاکرات و آن نطقهایی که نمایندگان محتره ذخیره کرده

اند بکنند و يك بودجه صحیحی تهیه بشود حالا باز لوائح دیگر بیاید و بودجه از آنطرف تأخیر شود بعد کله منند نشوند که چرا يك دوازدهم میآید

رئیس - آقایانیکه پیشنهاد آقای حاجی میرزا مرتضی را تصویب میکنند قیام فرمایند . (عده کمی برخاستند)

رئیس - تصویب نشد . لایحه اضافات پست و تلگراف مطرح است .

وزار - بنده راجع بدستور پیشنهاد کرده بودم مال فرخ خان در درجه اول باشد توضیح میدهم نخواستند رأی ندهند .

رئیس - بسیار خوب توضیح بدهید .
وزار - عرض کنم این لایحه راجع به فرخ خان که آمده بیش از ده دقیقه وقت لازم ندارد . يك آره یا نه . در ظرف ده دقیقه تمام میشود آن وقت يك عائله راحت میشوند چون این بیچاره ها همینطور معطلند خوبست تکلیفشان معلوم و معین شود

رئیس - آقایانیکه پیشنهاد آقای زوار را تصویب میکنند قیام فرمایند (چند نفری قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد . ماده واحده کمیسیون بودجه راجع باضافات پست و تلگراف (بشرح ذیل قرائت شد)

ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است بودجه اضافی ۱۳۰۵ وزارت پست و تلگراف را که مبلغ آن بالغ بر دو بیست و سیزده هزار و ششصد و چهار تومان و یکقران میباشد بر طبق صورت ضمیمه پرداخت نماید تبصره ۱ - مؤسساتیکه در این صورت پیش بینی شده و هنوز تأسیس نشده است بودجه آنها از محل اعتبار ۱۳۰۶ و از تاریخ تأسیس آن پرداخته خواهد شد . تبصره ۲ - وزارت پست و تلگراف مکلف است

دفتر مرکزی پست را از ساعت چهار قبل از ظهر ناهشت بعد از ظهر دائماً بترتیب کشیک دائر نماید .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - عرضی ندارم .

رئیس - آقای بامداد

بامداد - موافقم

رئیس - آقای مدرس

مدرس - بنده در این بودجه های اضافی نظر به آن دلیلی که آقایان می فرمودند موافقت میکردم بهمان نظر که ضمیمه بودجه شود . از باب اتفاق این را مطالعه کردم بنظر میآید که بی مطالعه بوده لهذا بعضی فقراتش را که نفهمیدم میخواهم بپرسم . باز تکرار میکنم عقیده ام این است که اضافات را بر بودجه علاوه کنند و در کمیسیون بودجه با تمام تمام درست کنند و بودجه تفصیلی را بیاورند به مجلس در صفحه اول مینویسد در فقره سوم حقوق دکتر برای معالجه اعضا و اجزای پست و تلگراف مانفهمیدیم این وزارت خانه يك طبیب مخصوص برای اعضا و اجزاء میخواهد چه بکنند ؟ اگر بنا بر این است که هر وزارتخانه برای اعضا و اجزایش طبیب و دکتر داشته باشد خوب هست نه تا باید در وزارتخانهها دکتر باشد و یکی هم در بودجه مجلس شورای ملی باید آقایان بپیشنهاد کنند که اغلب غربا هستند اینجا هم يك دکتر پیشنهاد کنند . بنده جداً با آن وزیر و آن وزارتخانه که این کار را بکنند مخالفم یعنی چه ؟! در يك وزارتخانه يك دکتر مخصوص و يك حقوق مخصوص باو داده شود آن هم در مرکز که مریضخانهای خوب و دکتر های زیاد دارد یعنی چه ؟! لهذا عقیده بنده بر این است که بی مطالعه است . فقره دیگر در صفحه شش در همین ماده نوشته تمه حقوق آقای منوچهر خان بابت ۱۳۰۲ . یعنی چه ؟! تمه حقوق منوچهر خان در سنه ۱۳۰۲ جزء اضافات بودجه ۱۳۰۵ آمده یعنی چه ؟! ...
مخبر - عرض میکنم

مدرس - همه ماها تمه حقوق داریم . در دوره اول به وكلا حقوق داده نشده اینها ربطی باین بودجه ندارد مسئله دیگر باز در صفحه شش عبدالحسین خان استاژر در صفحه هفت ابراهیم خان استاژر این لغت را من بلد نیستم ولیکن خیلی کسان میبندند پیش من کاغذ توسط میخوانند میگویند بنویس بوزارت خانه که ما دو سال سه سال است در وزارتخانه استاژر هستیم حالا دیگر بما حقوق بدهید از این می فهمم که آن کسی که باین عنوان هست میخواهد بجهت امتحان و یاد گرفتن باشد تا بعد حقوق بگیرد و رسمی بشود حالا باین عنوان حقوق دادن باید توضیح داده بشود که یعنی چه ؟! اینها توضیحات است مسئله دیگر در صفحه هشتم توضیح بدهید مخارج ... گویا متعلق بماده اول است یا ماده دوم ؟ ظاهراً متعلق بماده دوم است . بعد اجازه میخواهم که در ماده دوم هم دو سه تا عرایض دارم عرض کنم ...

مخبر - بفرمائید کلیات است

مدرس - آقاماده اول را عنوان کردند و این متعلق بماده دوم است

رئیس - ماده واحده است بفرمائید

مدرس - بسیار خوب عرض میکنم نوشته است مخارج ناصری در خزانه مسجد سلیمان . در خزانه مسجد سلیمان توضیح بدهند که بفهمم یعنی چه . سؤال توضیحی کردم يك مسئله هم در صفحه یازدهم اعتبار احداث کابل عبادان و حمزه . اصلاً کابل ظاهراً سیم زیر آبی باشد اولاً خوبست فارسی بنویسند ...

مخبر - فارسی نداریم

مدرس - فارسی نداریم ؟ زیر آبی فارسی نیست ؟

(خنده نمایندگان)

مخبر - معلوم شد آقای مدرس اساساً مخالف نیستند در بعضی اقلام توضیحاتی خواستند که باید جواب عرض عرض کنم . راجع به دکتر : در این باب در کمیسیون

بودجه هم شاید يك جلسه وقت کمیسیون راجع باین قلم بخصوص صرف شد. بالاخره کمیسیون موافقت کرد با نظر دولت برای دادن يك دکترا به وزارت پست و تلگراف برای اینکه این وزارت خانه علاوه بر اینکه اعضاء بزرگش هم ضعیف هستند و حقوقشان کمتر از وزارتخانههای دیگر است اجزا و مستخدمین جزء این وزارتخانه حقوق بقدر امور اعاشه ندارند چه رسد باینکه بروند پیش دکتراهائی که آقای مدرس مسبوقند که هرگز بابت باید يك تومان پنج قران بدهند. این است که برای آسایش يك عده مستخدم ضعیف پیش بینی شده است که يك دکترا باین وزارتخانه داده شود و در تمام بودجه های گذشته وزارت پست و تلگراف هم این مسئله بوده است و چیز تازه نیست و اگر حقیقه آقای مدرس مخالف هستند ممکنست حذفش را پیشنهاد کنند بسته بنظر مجلس است. و اما آن قسمی که فرمودند بدهی دولت است که راجع به ۱۳۰۲ است و چرا در سال ۱۳۰۵ منظور شده باید بنده تفصیل آنرا خدمتشان عرض کنم تمام بده های دولت از این قبیل نبوده است. این شخص دارای يك رتبه معینی بوده است در نتیجه يك دسته بندیها در تلگرافخانه و يك ترتیبائی که شاید بی اطلاع نباشید يك رتبه حق این شخص را وزارت پست و تلگراف در يك موقعی زده است. حذف کرده است او مطابق قانون رفته است به محکمه تمیز عرضحال داده است از این ظلم. تمیز رسیدگی کرده بین این عضو و وزارت پست و تلگراف و بالاخره حکم بر حقانیت این شخص از محکمه صادر شده چون يك رتبه او را کسر کرده بودند حقوقش را البته يك مدتی باو نداده بودند پس از آنکه از محکمه حکم بر له او صادر میشود دولت حساب میکند و آن چند ماهی را که حقوق باو نداده بودند و يك رتبه او را کسر کرده بودند در جزو بودجه اضافات ۱۳۰۵ پیشنهاد میکند که باو داده شود و این يك بدهی مسلم دولت است. دیون غیر از این

تلگراف از چندین نقطه نظر لازم است و باید موافقت کرد. اما سیم کابل اولاً سیم ناصری است و در خزینه است و يك جای دیگر که باید تاسیس بستخانه بشود و مسجد سلیمان. اما سیم کابل. اینکه ایراد فرمودند که زیر آبی بنویسیم کابل هم يك لغت بین المللی است مثل خود تلگراف و کابل يك چیزی است که از آهن ساخته شده مثل لوله و بالاخره سیم از توی آن عبور میکنند برای ته دریا یا رودخانه ها و رجه این لغت همین است که بنده عرض کردم، دیگر آقا ایرادی فرمودند.

مدرس - احتیاج را فرمودید.

مخبر - عرض کردم همان درجه که ما در جنوب احتیاج بداشتن تلگراف و پست داریم تلگراف را هم باید راهش را درست کنیم و در بعضی جاها که از توی آب باید عبور کند ما مجبور هستیم که سیم کابل داشته باشیم. کنار دریا است و در جاهائی است که شط است و لازم است و ما مجبوریم که از ته دریا و بطریق کابل سیم بکشیم و احتیاجش را هم گمان میکنم تصدیق بفرمائید که در آنجا خیلی لازم داریم.

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - بنده اولاً در اصل اضافات کلیتاً مخالفم و عقیده ام از روز اول تا آخر عمرم همین است. چرا مخالفم؟ بجهت احتیاجائی که همه مسبوقند که این مملکت دارد این اضافات آنها را قهراً از بین خواهد برد و هیچوقت قادر بآن کارهای اساسی نخواهیم شد که کارخانه در مملکت احداث شود یا فلان معدن استخراج شود. حال مردم این مملکت هم بهمین فقر و پریشانی و فلاکت باقی خواهد بود بلکه در اثر اینها بنده ترس این را دارم که این مملکترا بیک جاهای خیلی ناگواری بکشاند و يك صورت دیگری بخودش بگیرد از این ترتیبات که پیش می آید مثلاً در اضافات (من ملاحظه از احدی نمیکنم) پیشنهاد می آید بمجلس که چهارده هزار تومان

اضافه حقوق مستخدمین ادارات مجلس است در عوض اینکه آقایان و کلا رد بکنند یا اقلاً از همان روز تصویب اجازه بدهند اجازه میدهند که از یازده ماه پیش هم بدهند. پیشنهاد میشود فرضاً به مجلس بجهت ساختن يك عدلیه جدیدی به صد هزار تومان فوراً بدون مذاکره رأی می دهند. پیشنهاد می شود به مجلس که چهارصد هزار تومان رئیس مالیه تهیه کند و بعد بدهد بدولت تصویب میشود. پیشنهاد تلگراف بی سیم میشود تصویب میشود پیشنهاد اضافه حقوق و کلا میشود که بر خلاف مصلحت مملکت بود تصویب میشود (بعقیده خودم عرض میکنم) همینطور جاهای دیگر. پست و تلگراف همین طریق - سایر ادارات همین طریق. بنده نمیدانم این اضافات مملکت را بجائی خواهد کشید که دیگر جای اصلاح باقی نخواهد ماند بجائی خواهد کشید که مردم را عصبانی خواهد کرد در اینجا گفته میشود آقای شیروانی میفرمایند که اعضاء پست و تلگراف بیچاره ها با حقوق کم نمیتوانند پیش طبیب بروند، آبا ایشان هیچ فکر میکنند ملت فقیر بیچاره همه روزه میتواند يك پولی تهیه کنند و بدولت بدهند؟ ای کاش نظری هم بآنها میشد. کاش يك قدری از این مجلس بیرون میرفتیم وضعیت نجات را میدیدیم به چه شکل است در این مملکت هر روزه يك عده ور می میکنند برات ها شان همینطور معوق مانده است. زارع. کاسب همه همین حال را دارند هر کس دستش بدولت و مجلس رسید راحت است و هر کس نتوانست باید بمیرد. با این ترتیبات بنده عقیده ندارم باضافات که اصلاً دولت به مجلس بفرستد و اگر هم فرستاد عقیده ندارم که مجلس رأی بدهد اگر رأی بدهد ظلم باین مملکت و ملت فقیر کرده.

معاون وزارت فواید عامه - حضرت آقای مدرس يك مسئله را اشاره کردند که لازم بود توضیح داده شود مبدا اسباب سوء تفاهم بشود و آن قسمت راجع باعتبار احداث کابل عبادان و محمره است يك توضیحی خواستند

که بنده باید عرض کنم که سیم کابل برای عبادان و محرمه طبیعی و ضروری است زیرا محرمه در یک طرف رودخانه واقع است و عبادان آن طرف و طبیعت این است که وقتی ضرورت ایجاد کند که تلگرافخانه در عبادان داشته باشیم و ایجاد هم کرده باید سیمش را از زیر آب رودخانه عبور بدهند و به محرمه ببرند بنا بر این اشکالی ندارد راجع باظهارات نماینده محترم البته این مسائل صحیح است یعنی وضعیات مملکت از حیث اقتصاد شاید خوب نباشد ولی همان وضعیات ایجاد میکند که این مملکت زندگانش را خوب کند و جلو برود. شما میخواهید چه شکل در این مملکت خرج شود؟ چه شکل مؤسسات جدید پیدا کند؟ و تلگرافش تق و لقی نباشد؟ تلگراف نجار که اگر بیست و چهار ساعت نرسد ممکن است ده هزار تومان صد هزار تومان ضرر بهشان بخورد میفرمائید تلگراف نباشد؟ امروز نمیشود اینطور زندگانی کرد! در این لایحه اضافه دقت بفرمائید به بینید تمام عبارت از مؤسسات جدید است. عبارت است از سیم کشی و بنا و غیره و قسمتهایی که مربوط به ارتباط نجارانی مملکت است بنا بر این بنده گمان میگردم که نمایندگان محترم نسبت باین قضیه هیچ اعتراضی نداشته باشند بنده که خودم اضافه حقوقی در اینجا نمی بینم از این گذشته آقا اگر نسبت برفقا و همکارهای خودتان نسبت به بعضی مسائل نظری داشتید آزاد موقع بفرمائید ولی اینقسمت مشمول آنها نمیشود اینجا اضافه حقوق برای هیچکس منظور نشده است بعلاوه اگر هم منظور شده باشد نباید رسید. اضافه حقوق مگر لولو است؟!...

فیروز آادی - از لولو بدتر است

معاون وزارت فواید عامه - اضافه حقوق را باید داد منتهی باید بمورد داد. برخلاف قانون نباید داد. اگر نداد بد لولو است و مستخدم میرود دزد می شود. باید به مستخدمینی که کار میکنند خدمت میکند اضافه حقوق داد و باو کفایت خوب کار بکن و اگر نکرد او را مجازات کرد

من نمیدانم مگر اضافه حقوق لولو است که باید از سر رسید؟!...

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

عراقی - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

عراقی - اشکالاتی آقای مدرس کردند و آقای مخبر هم يك جواب هائی دادند که نسبت بآن جواب ها بنده مذاکرانی دارم که اگر مذاکرات کافی بشود این حرفها گفته نمیشود و لابدیم به پیشنهاد بیردازیم و آنوقت وقت مجلس به پیشنهاد گرفته میشود.

رئیس - رأی گرفته میشود بکفایت مذاکرات آقایان

موافقین قیام فرمایند

(عده قلیبی قیام نمودند)

رئیس - معلوم میشود کافی نیست. آقای عراقی

عراقی - نسبت به قلم چهارم از صفحه ششم راجع بحقوق منوچهر خان در ماده واحد مینویسد از بابت اضافات ۱۳۰۵ و بعد در خود آن صورت ضمیمه مینویسد بابت ۱۳۰۲. آقای مدرس اشکال کردند و آقای مخبر کمیسیون بودجه هم جواب دادند که چون يك رتبه این شخص را باین آورده بودند و او رفته است در محکمه تمیز و محکوم له واقع شده این رتبه را گرفته و مستحق این سیصد و پنجاه و چهار تومان اضافه شده. اگر يك همچو چیزی است خوبست آقای مخبر قبول کنند که این قلم بتوسط مؤسسه استخدام کشوری پرداخته شود و آن کیفیات و ترتیباتش را مؤسسه استخدام کشوری که تصدیق کرد آنوقت پرداخته شود چون ممکن است که محکوم له نشده باشد و کمیسیون بودجه هم که آن نوشته تمیز را ندیده است. بنده این قسمت را اینطور پیشنهاد کردم که بتوسط مؤسسه استخدام کشوری و با تصدیق او پرداخته شود.

رئیس - آقای بامداد

بامداد - همانطور که کمیسیون بودجه يك روز وقت خودش را صرف حقوق دکتر کرد در این مسئله هم دو جلسه ولی نه تمام بلکه بکقسمت از دو جلسه صرف حقوق منوچهر خان شد و کاملاً در اطرافش دقت شد. منوچهر خان دارای رتبه هشت بوده و برای اینکه تلگرافخانه حاضر نمیشده است که عبادانش را مرکزیت بدهد و بخزانه بفرستد و از آنجا حقوق بگیرد و کافی السابق حقوق خودش را از عایدی خودش بر میداشته يك مناقشه بین تلگرافخانه و مالیه شده است و این شخص چون طرفداری کرده است از اینکه باید عایدات تمرکز پیدا کند باین جهت حقوق او در تلگرافخانه دچار کشمکش شده ولی مالیه تصدیق کرده و حکم داده و همینطور که آقای عراقی اشعار فرمودند مؤسسه تقاعد هم تصدیق کرده و این شخص ناچار شده که به تمیز عرضحال بدهد و تمیز هم رسیدگی کرده و حکم داده که این حقوق را طلب دارد. اضافه حقوق نیست طلبش است که به او نداده اند و بعد از آنکه اثبات کرده حقانیتش را تمیز حکم داده که این حقوق را باو بدهند و وزارتخانه هم پیشنهاد کرده است که از اضافات ۱۳۰۵ بیردازند و ما قانع شدیم و در جلسه قبل تمام احکام را آورد حتی حکم تمیز و تصدیق مالیه را و مراتب احقاق حق او را هم مؤسسه تقاعد تصدیق کرده و هم دائره استخدام این بود که کمیسیون بودجه هم تصدیق کرد و جزو اضافات آورد.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

(بعضی گفتند کافی نیست)

زوار - بنده مخالفم با کفایت مذاکرات

رئیس - بفرمائید

زوار - بنده با اینکه موافق دولت هستم معذک در یکی دو جای این لایحه يك ایراد های مهمی دارم که اگر عرض نکنم گمان میکنم مخالف با وظیفه نمایندگی خودم است از این جهت استدعا دارم اجازه بدهند بنده عرضم

را عرض کنم و بعد البته رأی میدهند رئیس - رأی می گیرم بکفایت مذاکرات آقایان موافقین قیام فرمایند

(عده مختصری قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد. آقای اعتبار

اعتبار - موافقم

رئیس - آقای عدل

عدل - عرضی ندارم

رئیس - آقای دشتی

دشتی - عرضی ندارم

رئیس - آقای ارباب

ارباب کیخسرو - بنده در این جا دو عرض مختصر دارم

یکی این که بنده می بینم چیزهایی را که صورت خرج پیدا نکرده است در این پیشنهاد ضمیمه کرده اند و جزء اضافه هزار و سیصد و پنجاه پیشنهاد کرده اند در صورتیکه الان يك ماه و نیم از سنه سیصد و شش میگذرد و خوب بود اقلامی را که صورت خرج نداشته در این جا نمی آوردند. خصوصاً يك قلم بزرگی بنده می بینم که هیچ صورت خرج ندارد و بایستی این را توضیح بدهند که به چه جهت این قلم را در این جا آورده اند؟ مگر اینکه يك تعهداتی کرده باشند و میخواهند در جزء مخارج اول این سال آن وجه را بگیرند. اگر این طور باشد مانعی ندارد و در قسمت تبصره دوم هم بنده میخواهم بدانم که علت ذکر این تبصره در این جا چیست؟ آیا بعد از این نسبت بنام وزارتخانهها اوقات کارشان را مجلس معین خواهد کرد؟ اگر این است که بنده عرضی ندارم ولی برای يك وزارتخانه خاصی اوقات کار معین کردن بنده جهت و دلیلی نمی بینم.

مخبر - همینطور که ملاحظه میفرمائید این لایحه

از لوابخ اضافی ۱۳۰۵ است یعنی در ماههای اخیر

۱۳۰۵ وزارتخانهها يك مؤسسانی را لازم دانسته اند که

تأسیس بکنند و يك تمهیداتی هم کرده اند و لایحه اشرا هم در همانوقت به مجلس فرستاده اند و دولت در ارسال لایحه به مجلس کوناهي نکرده و بالاخره کمیسیون بودجه هم علاوه بر این لوائح اضافی لوائح خیلی مهم دیگر هم در دست داشته است و با يك فعالیتي که بخرج داده توانسته است لوائح اضافی چندین وزارتخانه را تا بحال تمام کند و به مجلس بیاورد. این تمهیدات بعضی در ۱۳۰۵ شده است و بعضی هاراهم در کمیسیون بودجه ما تذکر دادیم که تا لوائح اضافی از مجلس نگذرد شما نباید آن مؤسسات را تأسیس کنید. در نظر داشته باشید همین که از مجلس گذشت آنوقت آن تمهیدات را بکنید. و اگر اینها را ما نگذاریم ضمیمه بودجه ۱۳۰۵ بشود و بخواهیم جزء بودجه ۱۳۰۶ بنویسیم تصدیق میفرمائید که بودجه هائی که هنوز در کمیسیون نیمه کار است و مدتی وقت لازم دارد تا آنجا تمام بشود و آن لوائح مفصل بودجه مملکتی به مجلس بیاید و چندین ماه هم در مجلس مورد شور واقع شود و اگر باین طریقی که حالایش میرویم در بودجه ها پیش برویم آن مؤسسات برای سیصد و هفت هم تأسیس نخواهد شد در صورتیکه ما الان لازم داریم که در عبادان تلگرافخانه درست کنیم در چند پستخانه درست کنیم. یا در خوزستان در خزینه تلگرافخانه تأسیس کنیم. این کارها را يك قسمت دولت تأسیس کرده و يك قسمتش را هم تعهد نموده که تأسیس کند و مالیه همین که این لایحه اضافه گذشت میتواند از اول ۱۳۰۶ یا ماه دوم ۱۳۰۶ بپردازد و این مشمول يك دوازدهم ها هم خواهد شد یعنی اگر بعد يك دوازدهم دیگر هم بیآورند و از مجلس بگذرانند اگر این لایحه اضافی گذشته باشد دولت میتواند بخرج این تمهیدات را بپردازد چون يك دوازدهم شامل اینها هم میشود ولی اگر ما بگوئیم اینها را جزو بودجه ۱۳۰۶ بیاورند آنوقت تا این بودجه ها از مجلس نگذرد حقوق آن مؤسسات پرداخته نخواهد شد. اما قسمت دوم ابراد آقای

داور ابراد بر دولت نیست بلکه بر کمیسیون است زیرا این تبصره را دولت پیشنهاد نکرده بود و ما اضافه کردیم و آقای داور تصدیق میفرمایند که ... (خنده نمایندگان)

بعضی از نمایندگان - آقای ارباب . تمام اشتباهات اینطور خنده دارد! قسمت دوم را کمیسیون بودجه اضافه کرده است و مربوط به وزارتخانه هم نیست مربوط به پست است آقای ارباب که مخصوصاً خارج را رفته اند دیده اند و وضعیت همه جای دنیا را میدانند تصدیق میفرمایند که در آنجاها هر ساعتی بخواهند کاغذ به گیشه پست بدهند حاضر است ولی پستخانه ما همیشه گیشه پست از صبح تا ظهر کار میکند و شما اگر بخواهید بعد از ظهر کاغذ به پستخانه بدهید نیستند و این چیز عجیبی است در صورتیکه شب هم گیشه پست باید حاضر باشد و ما مخصوصاً جزو قانون مقید کردیم وزارت پست و تلگراف را که از چهار بظهر تا هشت بعد از ظهر باید گیشه پست برای وصول مراسلات باز باشد.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است
رئیس - آقای فیروز آبادی
فیروز آبادی - عرضی ندارم
رئیس - مذاکرات کافی است ؟
بعضی از نمایندگان - کافی است .

رئیس - چند فقره پیشنهاد رسیده و چون تمام اینها بنظر بنده مخالفت دارد با قانون از این جهت فعلاً بعرض آقایان میرسانم بعد بسته است برآی مجلس آقای دیبا پیشنهاد کرده اند اقلام صورت ضمیمه جزء بجزء رأی گرفته شود در صورتیکه با ماده هفده و هیجده قانون محاسبات عمومی مخالفت دارد (ماده هفده و هیجده قانون محاسبات عمومی بشرح ذیل خوانده شد)

ماده ۱۷ - بودجه هر وزارتخانه ماده بماده از طرف مجلس شورای ملی تصویب میشود.

ماده ۱۸ - اعتباراتی را که در مواد قانون بودجه معین شده است از يك ماده بماده دیگر نمیتوان انتقال داد.

رئیس - آقای زوار پیشنهاد کرده اند حقوق دکتر حذف شود اینهم مخالف همین ماده است. آقای روحی پیشنهاد کرده اند سیم کشی تلگرافخانه جیرفت و کرمان هم اضافه شود آنها با نظامنامه مخالفت دارد. پیشنهاد آقای فهیمی هم با ماده مخالفت دارد.

فهیمی - مخالف نیست بنده توضیح دارم
زوار - مخالف نیست توضیح میدهم.
رئیس - همینطور پیشنهاد آقای احتشام زاده.
احتشام زاده - مال بنده مربوط به تبصره بود.
رئیس - خوب حالا یکی یکی مطرح میشود. آقای دیبا بفرمائید

دیبا - بنده در بودجه های اضافی با این ترتیب ماده واحده و بدون اینکه مجلس وارد اقلام بشود مخالفم چون ممکن است در اقلام آقایان نمایندگان نظریاتی داشته باشند و ماده واحده از مجلس بگذرد بدون اینکه وارد اقلام شود بعقیده بنده صحیح نیست و غرضم این است که مخالف با آن قانون هم که آقای رئیس فرمودند نیست چون این جا در شرح و صورت ضمیمه هم که مینویسد دو ماده دارد و اگر در اقلام وارد نشوند صحیح نیست زیرا در اقلام يك نظریاتی هست که باید مطرح و مذاکره شود بعد رأی بگیریم

رئیس - بنده مقصودم همان موادی است که در ضمیمه است دو ماده گویا بیشتر نباشد و باین دو ماده رأی میگیریم ولی گمان میکنم بر طبق ماده هفده قانون محاسبات عمومی نمیتوان اقلام را تجزیه کرد.

مدرس - اجازه میفرمائید ؟ ممکن است پیشنهاد

کنیم بکفدری از مبلغ کسر شود و رأی بگیریم.
رئیس - بلی
مدرس - خوب مقصود همان است.
رئیس - آقای بیات

مرآضی قلیخان (بیات) - اینکه فرمودند بطور کلی رأی داده میشود از نقطه نظر این است که در ماده هیجدهم نوشته شده بود که دولت خرجی را از یکماده بماده دیگر نمیتواند نقل بدهد اما اینکه میفرمایند ممکن است در يك اقلامی نظریاتی باشد بعقیده بنده در موقعیکه میخواهیم رأی بدهیم و تصویب کنیم ممکن است باین ترتیبی که فرمودند بجزء رأی گرفته شود و بعد يك رأی کلی در ماده گرفته شود و آن رأی کلی که در آن ماده گرفته شد دولت میتواند این بخرج را بکند ولی البته تصدیق میفرمایند که چندین قلم است تحت یکماده و ممکن است بعضی از آقایان با یکقسمت از این اقلام مخالف باشند و آنوقت هر کسی که با يك قلم مخالف باشد رأی ندهد در نتیجه اساساً خود ماده رد میشود اینستکه بنده موافقم با اینکه بطور جزء به اقلام رأی گرفته شود هر کدام که رد شد که هیچ و بقیه اقلام که میماند بطور ماده رأی گرفته شود و آنوقت آن اشکالی هم که یکوقت اصل ماده بواسطه اختلاف نظری که در جزئیات دارند ممکن است رد بشود رفع بشود.

رئیس - بنده در این باب اصراری ندارم بسته است به رأی مجلس ولی در سایر جاها هم همینطور است یا فصل به فصل رأی میگیرند یا ماده به ماده و اگر بنا باشد داخل در اقلام بشوند يك مملکتی که هزار میلیون فرانک یا دو هزار میلیون فرانک خرج دارد اگر قلم بقلم بخواهند رأی بدهند اسباب زحمت است خصوص که اسباب زحمت آقایان و کلا میشود چون ممکن است در خارج يك اشخاصی آقایان را به بینند و تمنا هائی بشود ولی کسرش را هر قدر معین کنید و پیشنهاد بفرمائید ممکن است

آقا سید یعقوب - بنده تقاضای تنفس می‌کنم برای اینکه مسئله حل شود.

جمعی از نمایندگان - صحیح است

رئیس - چند دقیقه تنفس داده میشود

(در اینموقع جلسه برای تنفس تعطیل و بفاصله سه ربع ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - آقایان عراقی و فیروز آبادی پیشنهاد کرده اند این لایحه که مطرح است از دستور خارج شود . آقای عراقی

عراقی - بنده عرض از این پیشنهاد نه این بود که بالایحه مخالف باشم بلکه میگویم از دستور خارج شود برای اینکه بعضی اقلام دارد که مخالفم و مطابق آنچه که آقای رئیس در بیرون صحبت کردیم نمیتوانیم قلم بقلم داخل بشویم و رأی بدهیم و داخل در جزئیات نمیتوان شد از این جهت خواستم لایحه برود در کمیسیون و وظائفی را که ما در مجلس نمیتوانیم انجام دهیم در آنجا توضیح بدهیم و در کمیسیون بودجه این کار را تصفیه کنند بعد بیاورند به مجلس که تکلیفش معلوم شود نه اینکه مقصودم مخالفت کامل باشد . خیر . ولی الان خیلی ها نمی دانند که چطور باید رأی بدهند چون در موقعی که بخواهیم رأی کلی بدهیم رأی سفید نمی توانیم بدهیم و اگر هم بخواهیم تجزیه شود که مطابق نظامنامه تجزیه نمیشود . اگر بخواهیم همینطور ببخودی در این لایحه رأی بدهیم که نمیشود . اگر بخواهیم کسر بکنیم که نمیشود . چون يك قلم است که سیصد و پنجاه و چهار تومان است و بنده مخالفم و اگر بخواهم کسر بکنم از اصل کسر میشود و آن نظری که ما نسبت به آن آدم داشته ایم شاید اعمال نمیشود و تومان شمار از همه کسر شود و این ضرر همه میخورد این بود که خواستم برود بکمیسیون بودجه تا نظریات در کمیسیون معلوم شود بعد تصحیح بکنند و بیاورند به مجلس .

رئیس - آقای اعتبار

اعتبار - بنده تصور میکنم کمیسیون بودجه وظائفي خودش را انجام داده و با يك دقت کاملی در اطراف این لایحه مذاکره کرده و رایوزت آن را به مجلس تقدیم کرده است . اشکالی که آقا فرمودند قابل حل است و این اشکال دلیل نمیشود برای اینکه يك لایحه بطور کلی از دستور خارج شود و حال آنکه غالب از آقایان تصدیق میفرمایند که از نقطه نظر لزوم و از نظر بودجه کل مملکتی خیلی لازم است و يك قلم یا دو قلم را اگر آقای عراقی یا سایر آقایان مخالفین موافق نیستند ممکن است آقایان همان مبلغی را که در نظر دارند پیشنهاد بفرمایند از جمع کل کسر شود و در توضیح خودشان هم خواهند گفت که راجع بکدام قسمت است و قطعاً در این موضوع دولت نمیتواند يك بودجه را که به اسم و صورت ریز معین از مجلس میگذرد از آن اقلام بردارد یا بعضی اقلام را دو مرتبه تغییر بدهد . هر قلمی را که آقا در نظر دارند ممکن است پیشنهاد بفرمایند از جمع کسر بشود و در توضیح انشالله بفرمایند از چه بابت است و سایر اقلام را که به تفصیل است مجلس رأی می دهد و دولت هم نمیتواند از آن اقلام بردارد و این نگرانی آقا رفع میشود .

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - بنده هم در زمینه پیشنهاد میخواستیم عرض کنیم که چون شاید اغلب آقایان اطلاع کامل نداشته باشند و این مطلب هم کلی است و دویست و سیزده هزار تومان و چقدر بالا است . مبلغ جزئی نیست که بگوئیم اهمیت ندارد برای اینکه آقایان و خود بنده هم استحضار پیدا بکنیم پیشنهاد کردم که از دستور امروز خارج شود تا برویم در این باب تحقیقات بکنیم به بینیم موضوع چیست . فرضاً بیست سی نفر حقوق داشته اند و اینها را در سه چهار ماه آمده اند نوشته اند فلانقدر این را بنده میدانم یعنی چه ؟ خوب

است اشخاص بروند در کمیسیون تحقیق بکنند که عن بصیرة رأی به دویست و سیزده هزار تومان از مالیه مملکت برای اضافات داده شود

رئیس - رأی گرفته میشود بخروج از دستور آقایان موافقین قیام فرمایند
(عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد . خوب . بالاخره معلوم نشد که به اقلام باید رأی گرفت یا نه ؟ آقای دیبا دیبا - پیشنهاد بنده در حقیقت راجع به تجزیه بود ماده نود و نه میگوید : در مسائل و موادی که مشتمل بر فقرات مختلفه است اگر تجزیه آن ولو از طرف یک نفر خواسته شود باید آن ماده با مسئله تقسیم شده و جزو بجزو رأی گرفته شود . آقای عراقی فرمودند خلاف نظامنامه است بنده ملتفت نشدم . مطابق این ماده ۹۹ پیشنهاد بنده پیشنهاد تجزیه است و مطابق با نظامنامه است و چنانچه عرض کردم مجلس باید در اقلام جزء بجزء وارد شود و رأی بدهد و بنده نظریاتی دارم و ممکن است در بعضی قسمتها رأی ندهم و در بعضی رأی بدهم .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب هم با این نظر موافقتند ؟

آقا سید یعقوب - بله

رئیس - آقای یاسائی

یاسائی - همانطور که آقای رئیس تذکر دادند ما اگر بخواهیم در اقلام جزء بودجه ها بطوریکه آقای دیبا پیشنهاد کرده اند وارد شویم تصدیق بفرمائید که موفق نخواهیم شد بودجه های تفصیلی ۱۳۰۶ را در هذه السنه از مجلس بگذرانیم از مجلس برود بیرون برای اینکه اگر بنا باشد بنده بقی داشته باشم پیشنهاد تجزیه در تمام اقلام بودجه هر وزارتخانه بکنم میرسد بجائی که فرضاً اگر اداره پست بجز آب که حوزه انتخابیه جنابعالی است نوشته باشند بیج تومان اعتبار برای ملزومات بنده این جا پیشنهاد کنم قلمش را علیحده . نامپون آرا علیحده . بوارش

را علیحده . و بالاخره جاروب آرا هم علیحده رأی بگیریم و این ترتیب وقت مجلس تلف میشود و همانطوری که آقای رئیس فرمودند باید صورت جزئی را همینطوری که نوشته اند در نظر بگیریم و اگر آقایان با بعضی از اقلام آن موافق نیستند پیشنهاد حذف میکنند یا اگر حقوق منوچهر خان را بعضی از آقایان موافق نیستند پیشنهاد میکنند که حذف شود ولی تقصیر منوچهر خان فقط اینست که کنترل مالیه را در زمان مخبرالدوله در وزارت پست و تلگراف گنجائیده است و بهترین عضو صالح لابق وزارت پست و تلگراف است و در کمیسیون بودجه هم منوچهر خان حاضر میشود و اگر او نبود تمام آن کسانی که مربوط به وزارت پست و تلگراف بودند نمیتوانستند توضیح بدهند و بالاخره قضا با این قدر کوچک و شخصی نباید باشد .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده خیلی تعجب میکنم از آقای یاسائی که چرا عصبانی میشوند . چرا شما از وکلا و نماینده ها آن حقی را که قانون بانها داده است سلب می کنید ؟ قانون ما هارا فرستاده است این جا . از خزانه این مردم پول می گیریم و می دهیم بوزارت خاها . میگوئید ما حق نداریم به جزء رسیدگی کنیم ؟ چرا حق نداریم ؟ همان شخصیرا که شما يك فرد خیلی صالحی میدانید عقیده خودتان است يك کسی دیگر که ایراد میگیرد شما نباید عقیده دیگران را تنقید بکنید . ایشان يك عقیده دیگر دارند . بنده عرض میکنم نماینده هستم . نماینده چه هستم ؟ استیضاح میکنم حاضر نمیشوند . سؤال میکنم حاضر نمیشوند . وقتی هم که بودجه میآید شما از آنجا حمله میکنید که در بودجه هم حرف زن ! پس شیر بی دم و سر و اشکم که دید ما وکلا هستیم وزراء که عقب لواج و قوانینشان نمی آیند هر چه هم ما تعقیب میکنیم که بیایند در کمیسیون بودجه . آنجا هم که نمی آیند . حالام که لایحه شانرا می آورند لااقل برای اینکه خرامان خرامان تشریف بیاورند اینجا و توضیح

بدهند اینرا هم حضرتعالی مانع میشوید. آن وقت می گویند من وکیللم! وکیللم! وکیل چه هستم؟! آقا: بنده حق دارم در جزئیات نظارت کنم. وکیلیم که در خزانه این مملکت نظارت کنم. باین لایحه دولت ورقه سفید بدهم! دست بنده بریده باد که باین دولت ورقه سفید بدهم. آقایانی هم که ورقه سفید میدهند باید بفهمند کی است؟ شما میفرمائید حق ندارد؟! به چه دلیل؟! مطابق کدام اصل در این دولت دموکرات وکیل باید حقتش سلب شود؟! من باید جزئیات را بدانم کیسیون بودجه وکیل است تحقیق هم کرده است ولی وکالتشان نسبت بخودشان است ما هم وکالتمان نسبت بخودمان. آنجائی که مخالف نظامنامه است اخطار کنید من مطابق حتی که دارم باید ناظر در خرج باشم ناظر در وضع مالیات باشم. شکر خدا را بکن که يك مجلسی باشد که در تمام جزئیات مداخله کند. چه عیبی دارد؟! بنده موافقم با این پیشنهاد و مخالف نظامنامه هم نیست معاون وزارت فوائد عامه - البته مسئله نفتیش در اقلام خرج و دقت در لواجیحی که بمجلس شورای ملی تقدیم میشود وظیفه هر يك از نمایندگان محترم است و اسباب خوشبختی است که این دقت ها بشود. در این قسمت هیچ صحبت نمیشود که دقت نشود تا خدای نکرده يك وکیل بر خلاف عقیده خودش رائی بدهد. نماینده محترم آقای آقا سید یعقوب گاهی ممکن است حافظه شان وفا نکند ولی بنده در دیدگان آقای آقا سید یعقوب سابق بر این رمندی سراغ نداشتم...

آقا سید یعقوب - اگر بود عینک میزد
معاون وزارت فوائد عامه - این همه اعضاء دولت آمده اند این جا نشسته اند و در مجلس هم مذاکره کردند و آقای آقا سید یعقوب هم رویشان هم طرف آنها بود باز ممکن بود اگر رویشان طرف آنها بود بیند ولی این طرف را نگاه میکردند و دیدند معذک فرمودند کو وزیر! البته چون آقای آقا سید یعقوب همیشه نظریات سؤالی داشته اند

اطاعت میشود و باز هم خواهند آمد و آن خرامان خرامان را هم که فرمودند شاید گاهی در موقع ورود خرامان خودشان هم کمتر از دیگران نباشد و اما در این قسمت که پیشنهاد شده است قلم بقلم رأی بگیرند بنده فقط يك سؤالی میخواستم بکنم. آقا حساب کرده اند چند قلم است؟...

دبیا - هرچه باشد
معاون وزارت فوائد عامه - بنده الان راه حل باقیات میدهم. اختلاف نظر که نیاید موجب اعدام یکسفر بشود. ممکن است نماینده محترم يك عقیده داشته باشند دیگری يك عقیده دیگری داشته باشد. این صد و ده قلم است. فکر این را هم فرمائید که صد و ده قلم رأی دادن جدا جدا کار آسانی نیست. فرضاً اگر نماینده محترم با بعضی از اقلام آن مخالفند ممکن است حذف آن را پیشنهاد کنند و دلایل خودشان را اظهار کنند. وقت مجلس عزیز است و نباید بیهوده تلف شود پس به عقیده بنده بهتر این است که پیشنهاد حذف بکنند و الا صد و ده قلم جزء جزء رأی گرفتن کار عملی نیست و نه تنها در این جلسه بلکه تا پنج جلسه دیگر هم تمام نخواهد شد. و آقایان حالا اگر به بعضی از موضوعات معتقد نیستند و به نبودن آن عقیده دارند برای نامین نظریه شان بهتر این است که آن موضوع را پیشنهاد کنند حذف شود تا وقت آقایان هم تلف نشود. حالا اگر بخواید قلم بقلم رأی بگیرید ممکن است اخذ رأی با ورقه هم پیشنهاد شود البته ممکن است ولی چیزی که هست این است که وقت تلف میشود و مقصود نخواهیم رسید با این حال البته هر رأیی که مجلس شورای ملی بدهد مطاع است.

رئیس - عرضی که بنده کردم فقط من باب تذکر بود و الا هر طور که مجلس صلاح میداند و موافق اعتبارات و حیثیات خودش میداند رأی خواهد داد.
آقای بامداد

يك قسمت مطرح نشود و در بونه اجمال ماند. این هم خوب نیست. زیرا ممکن است يك کسی با يك قسمتهائی از لایحه مخالف باشد و بلاایجه رأی ندهد. لهذا بنده تقاضا کردم بماند برای جلسه روز سه شنبه و يك قدری با هم مذاکره کنیم و آقایان کمیسیون بودجه هم جلسه خودشان را تشکیل بدهند و يك راهی در نظر بگیرند که به چه ترتیب باید این مسئله را حل کرد. جلسه سه شنبه باز ماهستیم و این گفتگو ها هم میشود. فرضاً که بودجه یست و تلگراف هم چند روز عقب بیفتد خود آقای شکوه الملك تصدیق میفرمایند که ضرری بکسی نمبخورد دیگر بسته است بنظر آقایان.

رئیس - آقای روحی
روحی - عرض میکنم يك روز تمام وقت مجلس را این لایحه بخود مشغول کرده و بطوریکه آقایان هم مسبوقند در جلسه کمیسیون بودجه هم مذاکرات مفصل در این موضوع شده و مخالف و موافق در اطرافش حرف زده اند و بنده عقیده ندارم بکمووضوعیکه آنقدر وقت گرانبهای مجلس را گرفته و حالا در مرحله عمل است به تعویق بیفتد. در هر حال تکلیف این لایحه از مثبت و منفی باید معین شود و من با خروج از دستور یا سکوت در این لایحه مخالفم و جز تضییع وقت مجلس چیز دیگری نمیدانم و عقیده دارم تکلیفش معلوم شود.

رئیس - رأی میگیریم....
باسائی - بنده اخطار دارم.
رئیس - فرمائید
باسائی - بنده نمیدانم پیشنهاد آقای مدرس مطابق کدام ماده از نظامنامه است. بخروج از دستور که رأی داده نشد. و مسئله را مسکوت عنه گذاشتن بنده نمیدانم. موجب کدام ماده نظامنامه است.
رئیس - خروج از دستور را هر موقعی میشود پیشنهاد کرد. دو دقیقه قبل مجلس رأی نداد ولی حالا

بامداد - با پیشنهاد مخالفم.
رئیس - آقای احتشام زاده
احتشام زاده - بنده هم مخالفم.
رئیس - آقای دبیا

دبیا - آقای باسائی وارد شخصیات شدند بنده ابدأ وارد شخصیات نمیشوم. در کمیسیون بودجه بنده نه فقط باضافه بودجه یست و تلگراف نظر داشتم بلکه نسبت باضافات بودجه وزارت فوائد عامه و سایر وزارت خانها هم همین نظر را داشتم و در آنجا هم همین پیشنهاد را کردم زیرا با بعضی از این اقلام مخالف بودم ولی در اقلیت واقع شدم و آقایان اعضاء کمیسیون بودجه رأی دادند و بنده هم تبعیت کردم آقای باسائی جواب بنده را فرمودند و وارد شخصیات شدند. بنده عرض کردم مطابق نظامنامه است و ماده نظامنامه را هم خواندم. ایشان فرمودند این ترتیب در عمل اسباب زحمت است. ولی بنده عرض میکنم فرضاً اگر در موضوع مالیه مملکت يك زحمتی داشته باشد اهمیت ندارد زیرا امر راجع بخودمان است و وظیفه ما است. و زحمتی هم نیست مجلس شورای ملی اصلاً برای همین است از اینجهت بنده این پیشنهاد را کردم و استدعا دارم رأی بگیرید.

رئیس - آقای مدرس هم پیشنهادی کرده اند قرائت میشود.

(شرح ذیل خوانده شد)
پیشنهاد میکنم لایحه فعلاً مسکوت عنه باشد و بقیه مذاکرات بماند برای جلسه سه شنبه
رئیس - آقای مدرس

مدرس - مسئله مذاکرات در این موضوع همانطوری که فرمودند راجع بشخصیات نیست ولی کم کم يك مسئله اساسی شده. بعقیده بنده لایحه فقرات زیاد دارد و البته اگر بنا شود تمام فقرات در مجلس مطرح شود يك چیز عملی نیست. و اگر بنا شود يك قسمت مطرح شود و

مکن است رأی بدهند. مانعی ندارد رأی میگیریم به پیشنهاد آقای مدرس آقایان موافقین قیام فرمایند.
(عده قیام کردند)

رئیس -- تصویب نشد. رأی میگیریم به پیشنهاد آقای دیبا ...

آقای سید یعقوب -- مطابق نظامنامه است؟

رئیس -- عرض کردم مطابق نظامنامه نیست. شما میفرمائید چون ایشان گفته اند مطابق نظامنامه است لذا نباید رأی گرفت. اگر مطابق نظامنامه است که رأی خواهند داد. رأی میگیریم باین پیشنهاد آقایانیکه پیشنهاد آقای دیبا را تصویب میکنند قیام فرمایند.
(عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس -- تصویب نشد. پیشنهاد آقای تقی زاده (بشرح ذیل قرائت شد)

اینجانب پیشنهاد میکنم صدو پنجاه هزار تومان از مبلغ کل مذکور در ماده واحد کسر شود

رئیس -- آقای تقی زاده

تقی زاده -- ملاحظاتی که بنده در این بودجه دارم ملاحظات اساسی است، و راجع بکلیات و اساس است ولی بطوریکه در این جا مکرر گفتگو شده و تذکر داده شده است، هیچ فرقی برای مجلس نمیکند که اگر ناطقین يك ساعت نطق کنند یا پیشنهاد دهند که آن سه ساعت پیشنهاد بدهند ولی با وجود این همیشه مجلس بکفایت مذاکرات رأی میدهد و اغلب اتفاق میافتد که بعضی از آقایان مجبور میشوند که يك پیشنهاد هائی بکنند که شاید کاملاً با جزئیات پیشنهاد خودشان هم موافق نباشند ولی در هر حال برای اینکه وظایف خودشان را انجام داده باشند ناچارند پیشنهادات بدهند ولی بنده باید قبلاً عرض کنم که در این پیشنهادی که کرده ام با تمام آن موافقم و بعلاوه هیچ نظری هم نسبت بوزارت پست و تلگراف ندارم. نه تنها نسبت بوزارت پست و تلگراف بلکه نسبت به خیلی از

وزارتخانههای دیگر هم همین نظر را دارم. و هیچ نظری هم نسبت باشخاصی که بآنها حقوق داده میشود ندارم. برای اینکه من تمام آن اشخاص را جمع کردم و مابقی را حذف کردم و از مابقی هم آن قسمت هم که تعهدات بود حذف نکردم و مابقی که صدو شصت و چهار هزار تومان میشد برای اینکه دست دولت در موقعیکه يك مخارج جدید لازمی پیش می آید بسته نشود و دچار مضیقه نشود از این جهت فقط پیشنهاد کردم صدو پنجاه هزار تومان کم شود. بدبختانه غیر از وقتی که بودجه در مجلس مطرح میشود دیگر برای وکلاء وقت و فرصتی نیست که در امورات و مسائل اساسی مملکت حرفی بزنند. و اوضاع مملکت را تشریح کنند. در مهالك خارجه با اینکه همه آقایان می دانند ولی محض تذکر عرض میکنم که مهم ترین مذاکراتی که در دوره تقنینیه میشود در موقعی است که بودجه مملکتی به پارلمان میرود. و تمام امور مملکتی از تقیر ناقطمیر در این موقع مذاکره می شود. در موقعی که بودجه انگلستان در ۱۳۲۶ در پارلمان انگلستان مطرح بود یکی از وکلاء در آنجا حرف زد و از اوضاع ایران و سوء سیاست انگلیس مذاکرات کرد و گفت بواسطه همین سوء سیاست بود که ملك المتکلمین را کشتند و دیگری گفت که روزنامه نامس يك مخبر خوبی داشت که خبر هارا خوب میداد و از وقتی که آن مخبر را خواستند و مخبر دیگری فرستادند اخبار را بد میداد این هارا بر سبیل مثال عرض کردم. مقصود این است که تمام امورات مملکتی از تقیر ناقطمیر در موقع مطرح بودن بودجه مذاکره میشود و سیاست مملکت و روبه دولت در کارهای اساسی مملکت در چنین موقعی حل میشود. بدبختانه ما موقعی نداریم که در این باب گفتگو کنیم و بودجه در خارج از مجلس تنظیم میشود وقتی که میگوئیم در خارج از مجلس مقصود من حیث المجموع مجلس است. والا البته کمیسیون بودجه نظریه خودش را اعمال میکند و بنده کاملاً موافقم که کمیسیون بودجه در بودجه نظر کند. و حق

خودش را وفا کند ولی بدبختانه می ترسم که حقوق مجلس را هم به کمیسیون بودجه بدهند. البته کمیسیون بودجه هر قدر که می تواند و میخواهد باید دقت کند و بنده هیچ مخالف با دقت کردن کمیسیون بودجه نیستم ولی هیچ مانعی ندارد که پس از آنکه دولت یا کمیسیون بودجه در يك لایحه دقت کرد و آن لایحه به مجلس آمد. مجلس هم دقت کامل خودش را بکند زیرا آنوقت آن لایحه بمنزله يك لایحه جدید و نازه خواهد بود و مجلس شورای ملی بعنوان مجلس شورای ملی هیچ نظری در آن نکرده است و نازه باید شروع و رسیدگی و دقت نماید پس ما باید يك موقعی پیدا کنیم که مذاکرات اساسی خودمانرا اظهار کنیم و آنها هم در موقعی است که بودجه در مجلس مطرح میشود زیرا مهم ترین وظایف مجلس شورای ملی نظارت در امور بودجه است و باید ما این وظیفه خودمان را ایفاء کنیم. بدبختانه کفایت مذاکرات مانع از ایفاء این مقصود میشود و بنده با این ترتیب مخالفم. بودجه بطور کلی ورو بهمرفته باید در تحت نظر مجلس قرار گیرد. چرا؟ برای این که آن اقدام و تأثیری که مجلس ملی در امور دولت میکند اگر ما بگوئیم يك ماده یا مطلبی باشد که تعلق بیول نداشته باشد نمیشود پیدا کرد. و اگر باید يك کاری را صلاح اندیشی کنیم باید در موقع بودجه و خرج و دادن پولش صلاح اندیشی کنیم. و همینطور که دولت در موقع تدوین بودجه نظرش این است که کدام يك از مخارج مملکتی مهمتر است که بر آن بیفزاید یا کدام نسبتاً کمتر مهم است و از او میبکاهد و تمام وزارتخانهها را روی هم جمع میکنند و از نقطه نظر اهمیت می سنجد همینطور هم مجلس شورای ملی این حق را دارد و بنده از آن اشخاصی هستم که این عقیده را دارم که بعضی از رشته های امور مملکت مهمتر از بعضی رشته های دیگر است. و غالباً که در اینجا این قبیل مذاکرات پیش می آید بعضی مغالطه هائی پیش می آید مثلاً میگویند و در خارج اینطور جلوه میکنند که مگر

وزارت خارجه مهم نیست یا گفته میشود: شما میگوئید سیم کشی فلانجا مهم نیست؟! بنده عرض میکنم که اینها البته خیلی مفید است و هزاران چیز دیگر هم برای ما مفید و لازم است ولی در عین حال همین چیزها با هزاران چیز های دیگر که مفید است در مقابل هزاران چیز های دیگر که اهم است و اگر کلامه اهم يك لغت افضل التفضیل داشت بنده آن را هم عرض می کردم ضروری نیست. و آنها مقدمند. ولی باید در نظر گرفت که عایدات ما محدود است و ما این بیست و چهار بایست و پنج میلیونی که توانسته ایم ب مردم این مملکت تحمیل کنیم همین را داریم و غیر از این که پولی نداریم خرج کنیم اگر يك وکیلی عقیده داشته باشد و اعتقادش این باشد که ترقی و تعالی رشدی و عقلی این مملکت را باید بیش از این ترقی داد بچه طریقی می تواند نظریه خودش را اظهار کند و از کدام محل باید ناهین مقصود و نظریه اش را بخواهد؟ یا یکی از آقایان اگر عقیده داشته باشد که کار خانه قند سازی یا یکی دیگر بگوید کاغذ سازی در مملکت مقدم بر همه چیز است و باید دائر شود در کجا و چه وقت و در چه موقع از سال و بچه وسیله میتواند تأثیر و عملی بنظر بنده خودش بدهد و چطور برایش میسر است که آن را اظهار کند و صورت خارجی بعقیده خودش بدهد. جز این است که در موقع مطرح شدن و آمدن بودجه بمجلس ناچار است عقیده خودش را اظهار کند؟ و یا غیر از این است که از همین پول هائی که روی هم گذارده اند باید تأمین نظریه خودش را بخواهد؟ ما همه ساله می بینیم که تمام وزارت خانه ها بودجه شان اضافه می شود. خوب آخر چه خواهد شد؟ و کار بکجا خواهد کشید؟ غیر از این است که بالاخره بیست و پنج میلیون میرسد به بیست و شش میلیون و بیست و شش میلیون به بیست و هفت میلیون و همینطور به سی و چهل و بالاخره

به هفتاد میلیون خواهد رسید؟ تصویب این اضافات چه معنی دارد؟ غیر از این است که يك مالیات جدیدی بر این مردم و ملت تحمیل خواهند کرد. تمام آقایان از اوضاع اقتصادی این مملکت مستحضرند و وضعیت فلاح و زراعت را هم میدانند و همیشه شکایت دارند و مکرر در این جا گفته شده است تنها چیزی یعنی تنها عنصری که در این مملکت تولید ثروت میکند رعایا هستند که کار میکنند و تولید میکنند مابقی همه استهلاك میکنند و چیزی بعمل نمیآورند. و اگر حساب بکنیم و صحیحاً ارقام را در نظر بگیریم می بینیم از این بیست و پنج میلیون عایدی ما چه مبلغ زیادی بخارج فرستاده میشود یعنی خارجی هائی را که بخدمت دولت استخدام میکنند ما نمیتوانیم تحمیل زیادتری باین مردم بکنیم، خوب حالا که تحمیل نمی خواهیم بکنیم چاره چیست؟ اگر ده سال دیگر هم بگذرد و شما این بیست و پنج میلیون عایدی را زیاد نکنید و با همین پول بخواهید از نقطه نظر اهمیت مؤسسات را در نظر بگیرید هیچ چاره ندارید جز اینکه از يك جاهائی کسر کنید و يك جاهائی اضافه کنید بنده غیر از این شق عقلی دیگری نمی بینم. بنده اعتقاد خودم را مکرر در اینجا عرض کرده ام باز هم عرض میکنم اگر ما بخواهیم این مملکت کاملاً تمام و تباہ نشود، هر چه که آقایان از خرابی اقتصادی و تباہی اوضاع اقتصادی بفرمایند و از فقر مردم صحبت کنند بنده بدون مبالغه عرض میکنم که تمام اینها صد يك حقیقت نیست مملکت دارد اصلاً تمام میشود، دارد تباہ میشود...

بعضی از نمایندگان - صحیح است.

تقی زاده - یعنی اصلاً دیگر آدم باقی نمی ماند و اهالی مملکت بکلی فانی میشوند. و باین وضع فعلی همه پول مملکت بخارج میرود و هر سال هم بیش از سال قبل می شود. شما ملاحظه کنید بیست سال قبل از این از هزار قلم احتیاجات مملکت اقلای ناس در خود مملکت تهیه میشد ولی در ده سال قبل بیست قلم و در پنج سال قبل ده قلم و در یکسال قبل سه قلم و

هر چه بگذرد بدتر می شود ملاحظه بفرمائید سابقاً اقل در دهات عسل می خوردند ولی حالا قند می خوردند و هر سال بگذرد يك مقدار زیادی از ثروت این مملکت بخارج میرود لهذا عقیده بنده این است اولین چیزی که ما باید خرج بکنیم برای چیز هائی باید باشد که تولید ثروت کنند مثل مهندس و ماشین آلات و بالاخره باید چیز هائی بعمل آوریم که ما را از خارجه مستغنی کند یا آدم بعمل بیاوریم. آقایان همه متوجه هستند که پانصد هزار تومان پول این مملکت به مستخدمین خارجی داده میشود. این ارقام را بنده حساب نکرده بودم چند روز قبل از این يك کسی حساب کرد و بمن گفت. اول انکار کردم بعد که حساب کردم دیدم درست در می آید و پانصد هزار تومان از پول این مملکت باهل خیره خارجی داده میشود برای این که ما خودمان اهل خیره نداریم اگر بجای این پانصد هزار تومان صد هزار تومان خرج کنیم و سالی صد نفر بخارج بفرستیم که این فنون را تحصیل کنند ما را از دو حیث از خارجه مستغنی میکنند. يك فائده اش این است که پول رعایا و اتباع خودمان میدهم و یکی این که پول از مملکت خارج نمیشود آیا ما به فلاح این مملکت چه کمکی کرده ایم؟ رعایا روز بروز تمام می شوند و فلاح که مهم ترین ثروت و منابع مملکت است بدتر میشود. بنده در مواقع گذشته عرض کرده ام و خلاصه عقیده و تجربیات بیست ساله خودم را که در این مملکت دارم عرض میکنم. البته بنده نمیگویم اشتباه نمیکنم ولی هر کس يك عقل و استعداد جزئی دارد که خدا باو داده است. و بقدری که من می فهمم این است که این مملکت قسمت عمده پول خودش یعنی صدشت از عایدات خودش را باید صرف زرقی رشدي و عقلی و تقویت بنیه جسمانی و مالی یعنی امور صحیه و اقتصادی و تعلیم نماید و برای باقی وزارتخانهها هر چند که کارهای مفید و قشنگ لازم است ولی باید از نقطه نظر اهمیت واقعی آنها را در نظر

گرفت. البته سیم کثی عبادات یا فلانجا لازم است بنده می دانم لازم است. يك سیم کثی دیگری هم شاید ده برابر آن لازم است ولی چون محل ما همین بیست و پنج میلیون است و نمی توانیم بان حالا اضافه کنیم از این جهت معتقدم که این پول باید مهم ترین مصارف خرج شود از طرف دیگر قانون استخدام يك ترتیبی پیش آورده است که هر سال رتبه ها و حقوقات را بالا میبرد و بالاخره معلوم نیست آخر کار بکجا خواهد رسید. و چنانکه یکی از آقایان فرمودند شاید مبالغه باشد میگفتند در ده سال دیگر هفتاد هشتاد میلیون پول باید مستخدمین بدهیم...

یک نفر از نمایندگان - مبالغه نیست

تقی زاده - بنده حساب نکرده ام ولی چیزی که مسلم است این است که با این ترتیبی که پیش آمده و این اضافه بودجه و مواجب ها و حقوقات اینها تمام استهلاك است و تمام يك چیز هائی است که پول این مملکت را میبرد و با این وضعی که همه ساله مستخدمین اضافه حقوق باید داد بالاخره عاقبت امر بکجا خواهد رسید؟ ما تمام را خرج استهلاك میکنیم و برای تولید و بعمل آوردن هیچ چیزی نمیکنیم آرزو در خصوص راه آهن عرض کردم که هر گناهی يك كفاره دارد حالا که ما يك گناهی میکنیم و هفتاد میلیون پول این مملکت را بخارج میفرستیم اقلاً خوست سیصد هزار تومان هم كفاره اش را بدهیم که چند نفر را بخارج بفرستیم که فنون مختلفه راه آهن را تحصیل کنند و در سایر قسمت ها هم عقیده دارم که هر وقت ما از خارجه اشخاصی را کنترات میکنیم و مستخدم خارجی میآوریم در ضمن کنترات او شرط شود دوسه نفر از ایرانی ها هم بخارج فرستاده شود که همان علم و فن را تحصیل کنند و از این رو پس از مدتی ما از مستخدمین خارجی بی نیاز خواهیم شد.

عرض کردم هر خرجی که ما میکنیم استهلاك است و در مقابل باید يك خرجی هم برای تولید و بعمل آوردن ثروت بکنیم...

شیروائی - مذاکره در کلیات است؟

تقی زاده - مذاکره در بودجه است. بنده معتقدم صد و پنجاه هزار تومان از این بودجه حذف شود و دیگر بیشتر از این چیزی عرض نمیکنم جمعی از نمایندگان - بفرمائید.

تقی زاده - همینقدر عرض میکنم که ما باید يك کاری بکنیم که رعایای این مملکت از بین نروند. در آن قسمت هم مبالغه نمیکنم و عرض نمیکنم هیچ اضافه ندهید بلکه عرض میکنم حد اقل اضافه را بدهید. بنده يك قلم هم اضافه حقوق اشخاص حذف نکردم. شاید اشخاصی باشند که با حقوق کم امرشان نمیگذرد. آن سیم هائی که نازه میخواهند بکشند و کارهای جدیدی که میخواهند بکنند و حتی دفتر بین المللی برن و همچنین تعهدات مالی را هم حذف نکردم. در آخر مطلب خیلی عذر میخواهم ولی ناچارم يك مختصری عرض کنم و مطلب هم جزئی است و سابق هم گفته شده و عذر میخواهم از این که چند دقیقه وقت آقایان را تضییع میکنم و آن این است که خوست مجلس شورای ملی يك مرتبه تصمیم بگیرد و معلوم شود که واحد پول مملکت ما تومان است یا قران. اگر واحد پول تومان است نباید بوزراء حق داد که در لواج خودشان قران بنویسند.

همینطور که در مقادیر و اوزان ما خروار واحد است و من و سیر اوزان جزء هستند و هیچکس نمیگوید صد من و خروار میگویند و اوزان جزء بجای واحد استعمال نمیشود همینطور هم در واحد پول نباید اجازه داد که دفاتر مملکت را با قران بنویسند بلکه بانومان باید باشد: تومان واحد پول است و قران و دینار اعشار جزء آن هستند. يك وقت يك انگلیسی اینجا

آمد و يك چیزی نوشت از آن وقت تا حال آقایان پول ما را بقران می نویسند و آقایان وزراء هم باین ترتیب لوابح را اینجا میآورند ، و این ترتیب هیچ خوب نیست .

رئیس -- رأی که میگیریم در ماده واحده نخواهد بود . در موادی که در ضمیمه نوشته شده باید رأی بگیریم . پیشنهاد آقای نقی زاده باید معین شود که در

کدام ماده است . فعلا آقای دادگر پیشنهاد ختم جلسه کرده اند . مخالفی دارد؟

جمعی از نمایندگان - خیر

رئیس -- جلسه ختم میشود . بقیه مذاکرات میاندا
برای فردا

(مجلس بیست دقیقه از ظهر گذشته ختم شد)